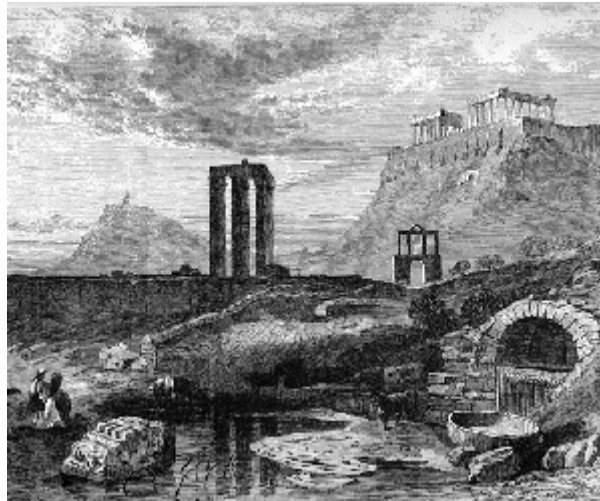

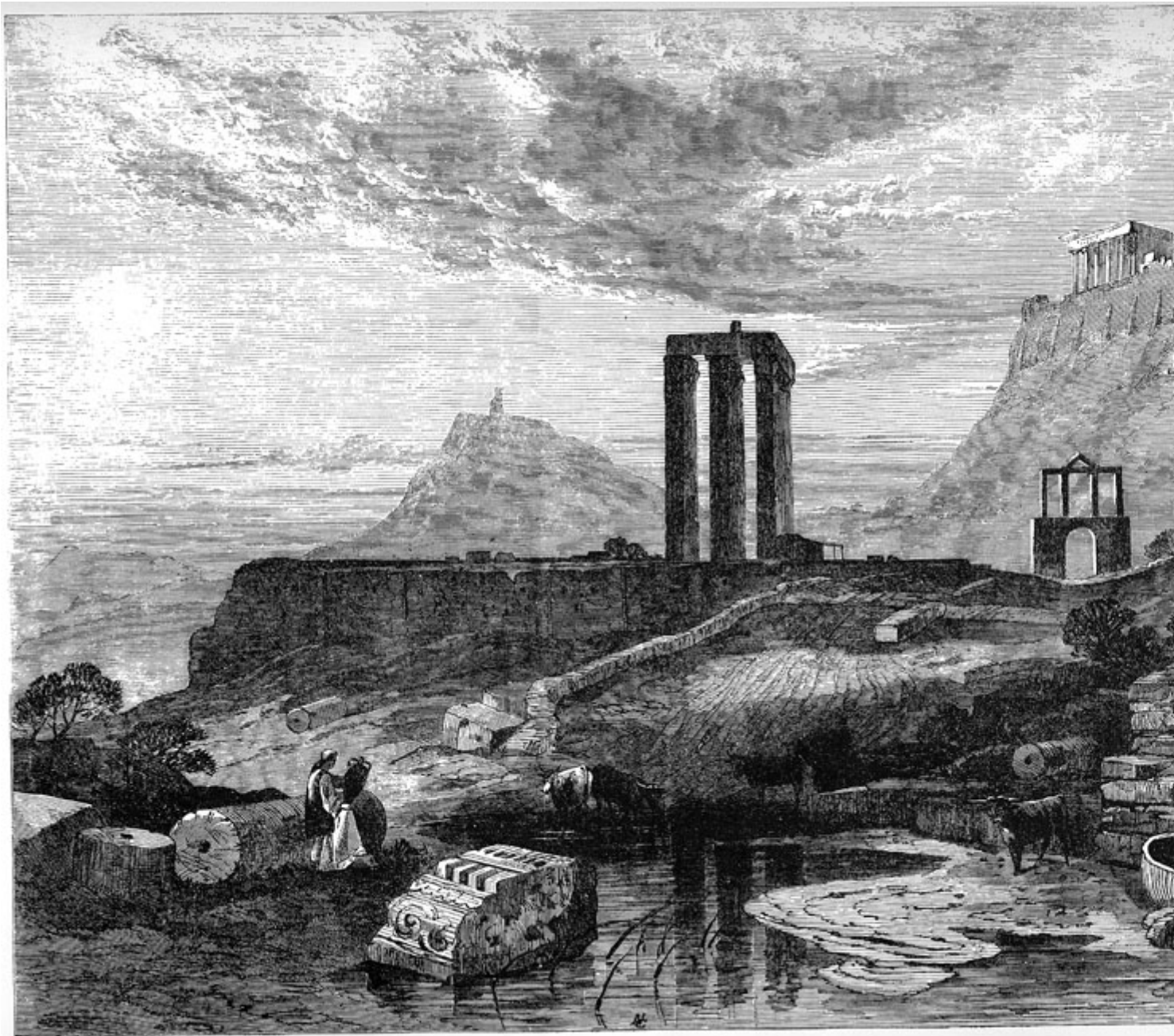
Δομή και οργάνωση της Φιλορθόδοξης Εταιρείας (Θανάσης Χρήστου, Αν. Καθηγητής Νεότερης & Σύγχρονης Ιστορίας Πανεπιστημίου Πελοποννήσου)

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://www.pemptousia.gr/?p=171731>]

Τα κατασχεμένα έγγραφα και η καταγγελία του Εμμανουήλ Παπά οδήγησαν την κυβέρνηση στο συμπέρασμα ότι η οργάνωση των Φιλορθοδόξων σχεδίαζε να συλλάβει τον Όθωνα την Πρωτοχρονιά του 1840, κατά την διάρκεια της δοξολογίας, για να τον εξαναγκάσει είτε να ασπασθεί το ορθόδοξο δόγμα είτε να παραιτηθεί. Βέβαια, το βασιλικό ζεύγος πήγε στην εκκλησία την Πρωτοχρονιά, όπως είχε προγραμματισθεί, ενώ ένοπλοι φρουροί είχαν τοποθετηθεί στο προαύλιο της Μητρόπολης και το συγκεντρωμένο πλήθος, γνωρίζοντας για την συνωμοσία, επευφήμησε τους βασιλείς με ιδιαίτερα πανηγυρικό τρόπο⁹.

Χαρακτικό από τον ξένο τύπο της εποχής, με την πηγή της Καλλιρόης, τις Στήλες του Ολυμπίου Διός, την Πύλη του

Τα κυριότερα σημεία του προγράμματος και των απώτερων στόχων της Φιλορθόδοξης Εταιρείας, όπως προκύπτουν από το «ανώνυμο υπόμνημα» που απόκειται στο Αρχείο Μαυροκορδάτου, θα μπορούσαν να συνοψισθούν στην συγκρότηση μιας κληρονομικής Γερουσίας, στελεχωμένης αποκλειστικά με αυτόχθονες και πρόεδρο τον Βιάρο Καποδίστρια, επίσης στον περιορισμό κατάληψης δημόσιου αξιώματος στους αυτόχθονες και σε ορισμένες μόνο κατηγορίες ετεροχθόνων. Σημαντική επιδίωξη ακόμα ήταν η διοικητική επανασύνδεση της ελλαδικής εκκλησίας με το Οικουμενικό Πατριαρχείο, η απομάκρυνση όλων των ξένων ιεραποστολών και η απαγόρευση της κυκλοφορίας των δημοσιευμάτων τους, καθώς και η επιβολή στον Όθωνα να αναγνωρίσει το ορθόδοξο δόγμα ως επίσημη θρησκεία του κράτους και των διαδόχων του.

Ξεχωριστή πρόνοια λαμβανόταν για την ικανοποίηση των οικονομικών απαιτήσεων της οικογένειας Καποδίστρια εκ μέρους του ελληνικού κράτους, την στέρηση των πολιτικών δικαιωμάτων σε όλους όσοι αναμείχθηκαν στην δολοφονία του Καποδίστρια και ιδιαίτερα της οικογένειας Μαυρομιχάλη και των απογόνων της.

Ο Γεώργιος Γλαράκης θα αναλάμβανε την θέσπιση κανόνων για την λειτουργία και την διακυβέρνηση του κράτους, ενώ η σύγκληση μιας Εθνοσυνέλευσης υπό την μορφή συντακτικού σώματος -και όχι νομοθετικού που θα ανανεωνόταν περιοδικά- θα εξασφάλιζε το θεσμικό πλαίσιο του προγράμματος των Φιλορ-θο-δόξων. Προκειμένου μάλιστα να προσδώ-σουν αίγλη και κύρος στο πρόγραμμα αυτό, οι ρωσόφιλοι προσκάλεσαν το 1836 στην Ελλάδα τον Βιάρο Καποδίστρια, και όταν αυτός αρνήθηκε, κάλεσαν το 1838 τον νεότερο αδελφό του, Γεώργιο¹⁰.

Η δομή της Φιλορθόδοξης

Η Φιλορθόδοξη Εταιρεία ιδρύθηκε τον Ιούνιο του 1839 και είχε ως πρότυπο για την οργάνωσή της την Φιλική Εταιρεία. Το διαρθρωτικό της σχήμα της επέτρεπε να κινείται με άνεση στην στρατολόγηση νέων μελών, στην οργάνωση ομάδων στην περιφέρεια και στην απόκρυψη των ηγετικών της στελεχών, σε περίπτωση που ξεσπούσε κάποια κρίση. Η ανώτατη εξουσία της Εταιρείας προβλεπόταν να συγκροτηθεί από τριμελή επιτροπή με έναν πολιτικό, έναν οπλαρχηγό και έναν κληρικό. Δύο μόνο άνθρωποι βρέθηκαν, ωστόσο, για να καλύψουν τις νευραλγικές αυτές θέσεις. Ο πολιτικός ήταν ο Γεώργιος Καποδίστριας και ο οπλαρχηγός ο Νικήτας Σταματελόπουλος. Όσο δε για το αξίωμα του κληρικού της ανώτατης επιτροπής, ο επίσκοπός του Δαμαλά, παρά τις πιέσεις που δέχθηκε από υψηλόβαθμα στελέχη, δεν το αποδέχθηκε και έτσι παρέμεινε κενό¹¹.

Για την ιεραρχική δόμηση των μελών της Εταιρείας προβλέπονταν τρεις

διαδοχικοί βαθμοί. Ο «απλός» η κατώτερος βαθμός απονεμόταν σε μη δοκιμασμένα μέλη, μη ρωσόφιλους στις πολιτικές τους προτιμήσεις· σε αυτούς η Εταιρεία παρουσιαζόταν ως μία κίνηση με αλυτρωτικούς καθαρά σκοπούς. Ο «μέγας» η μεσαίος βαθμός επανδρωνόταν κυρίως από κληρικούς, οι οποίοι απέβλεπαν στην αποκατάσταση της Εκκλησίας στους ρόλους που είχε πριν από την διοικητική της αυτονόμηση από το Οικουμενικό Πατριαρχείο, το 1833. Ο ανώτερος βαθμός, ο «φρικτός», απαρτιζόταν από καταξιωμένους ρωσόφιλους πολιτικούς, διακεκριμένους οπλαρχηγούς και επιφανείς κληρικούς, οι οποίοι ήταν και οι μόνοι που γνώριζαν τα μακροπρόθεσμα σχέδια και τις διεκδικήσεις της Εταιρείας. Τα σχέδια αυτά συνοψίζονταν στην κατάκτηση του προβαδίσματος για το κόμμα των ναπαίων (δηλ. των ρωσοφίλων), στην επιβολή ενός ορθόδοξου βασιλείου, χωρίς να διευκρινίζεται αν ο Όθωνας θα εξαναγκαζόταν να ασπασθεί το ορθόδοξο δόγμα η θα αντικαθίστατο από άλλον ορθόδοξο βασιλιά.

[Συνεχίζεται]

9. «Αθηνά», αρ. φ. 683, 6 Ιανουαρίου 1840.

10. Ι. Α. Πετρόπουλος, ο.π., τ. 1, σ. 367-368 και 475. Το «ανώνυμο υπόμνημα» (χ.χ.) από το Αρχείο Μαυροκορδάτου, αρ. 5794, φακ. 21 (1841) δημοσιεύει ο Ι. Α. Πετρόπουλος, ο.π., τ. 2, σ. 727-744, ειδικότερα βλ. σ. 729.

11. Β. Jelavich, ο.π., σ. 101 και Ι. Α. Πετρόπουλος, ο.π., τ. 1, σ. 369.